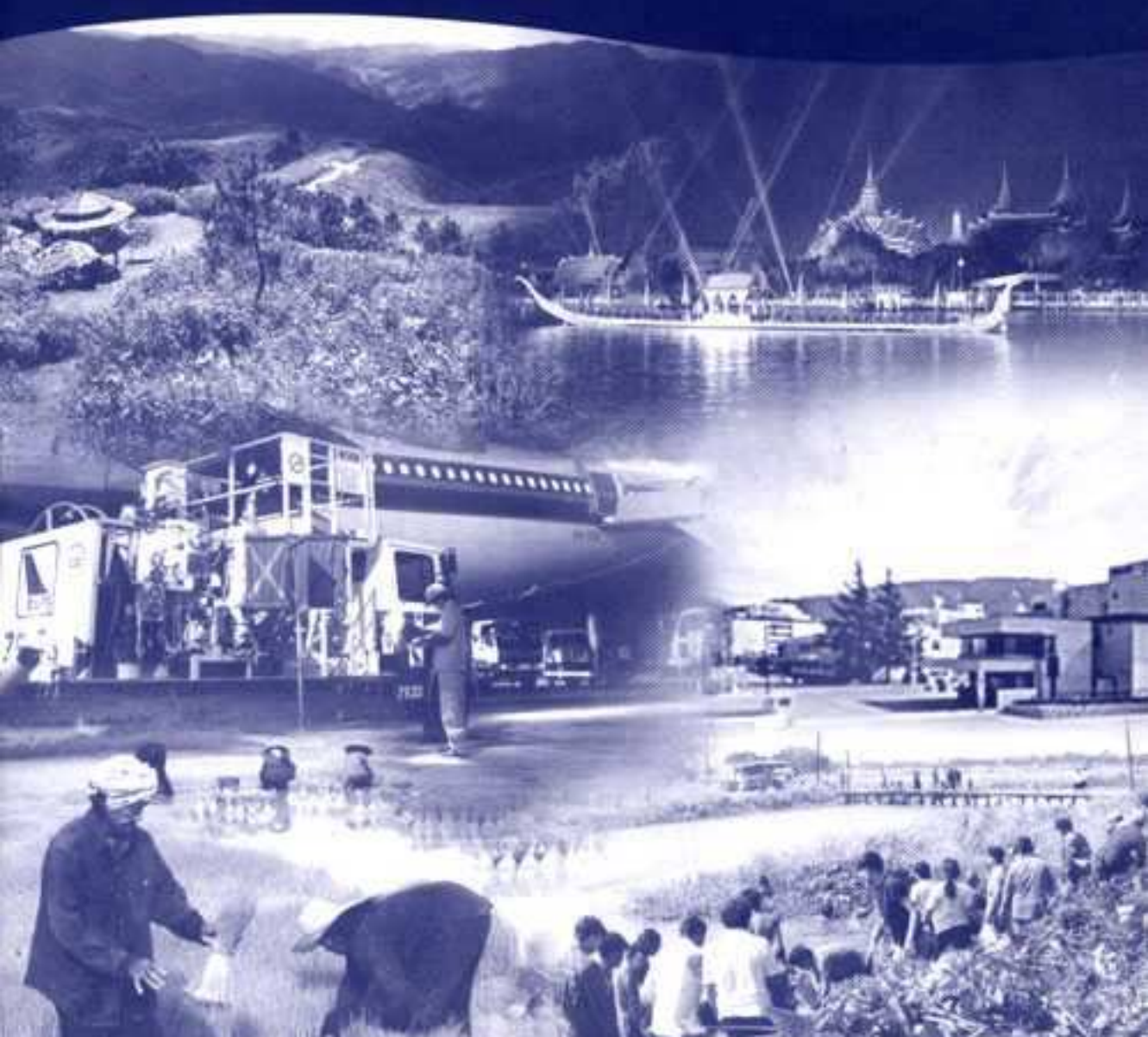


# เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร?



# เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

จัดทำโดย

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ISBN 974-9545-87-7

พิมพ์ครั้งที่ 2 : มีนาคม ๒๕๔๘

จำนวน : ๒๐,๐๐๐ เล่ม

๘๘

**เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต  
รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม  
ที่ถูกตอกกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั้นเอง  
สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม  
แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม  
และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป**

๙๙

**พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา**



ที่ รบ 0003/18888

สำนักราชเลขาธิการ  
พระบรมมหาราชวัง กทม.10200

๙๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรื่อง ประธานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือที่ นร 1001/ท.01 ลงวันที่ 22 ตุลาคม ๒๕๔๒

ซึ่งที่ส่งมาด้วย สำนักเลขาธิการเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ที่แนบมาแล้ว

ตามที่ท่านขอให้ไปทราบกรมบังคับหมู่พระภูษาเขตท้าว เขตกรมพระบรม-  
ราชวินิจฉัย บทความเรื่อง "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งสำนักเลขาธิการกรมการพัฒนา  
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในทางเศรษฐกิจและสาขาอื่น ๆ มาร่วมกัน  
ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัส เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระราชทานพระบรม-  
ราชานุญาตนำบทความดังกล่าวไปเผยแพร่ เพื่อเก็บแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานฯ และทุกฝ่าย  
ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรง  
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรม-  
ราชานุญาต ตามที่ขอพระมหากรุณา

(หม่อมหลวงทิระพงศ์ เกษมศรี)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร.๒๒๕๓๔๕๗ ๕๒ ต่อ ๒๓๑๕, ๒๓๑๕



## เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

## ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

**1** เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน *ทางสายกลาง* โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม

ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

---

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

---

**เศรษฐกิจพอเพียง** แปลว่า *Sufficiency Economy*  
 ...คำว่า *Sufficiency Economy* นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ.  
 จะมีได้อย่างไร เพราะว่าป็นทฤษฎีใหม่  
 ...*Sufficiency Economy* นั้น ไม่มีในตำรา  
 เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่...  
 และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า  
 เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการ  
 เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น.

พระราชดำรินี้ลงในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒



## Sufficiency Economy

**“S**ufficiency Economy” is a philosophy bestowed by His Majesty the King to his subjects through royal remarks on many occasions over the past three decades. The philosophy provides guidance on appropriate conduct covering numerous aspects of life. After the economic crisis in 1997, His Majesty reiterated and expanded on the “Sufficiency Economy” in remarks made in December 1997 and 1998. The philosophy points the way for recovery that will lead to a more resilient and sustainable economy, better able to meet the challenges arising from globalization and other changes.

## Philosophy of the “Sufficiency Economy”

“**Sufficiency Economy**” is a philosophy that stresses **the middle path** as an overriding principle for appropriate conduct by the populace at all levels. This applies to conduct starting from the level of the families, communities, as well as the level of nation in development and administration so as to modernize in line with the forces of globalization. “Sufficiency” means moderation, reasonableness, and the need of self-immunity for sufficient protection from impact arising from internal and external changes. To achieve this, an application of knowledge with due consideration and prudence is essential. In particular

great care is needed in the utilization of theories and methodologies for planning and implementation in every step. At the same time, it is essential to strengthen the moral fibre of the nation, so that everyone, particularly public officials, academics, businessmen at all levels, adheres first and foremost to the principles of honesty and integrity. In addition, a way of life based on patience, perseverance, diligence, wisdom and prudence is indispensable to create balance and be able to cope appropriately with critical challenges arising from extensive and rapid socioeconomic, environmental, and cultural changes in the world.”

---

Unofficial translation. A working definition compiled from remarks made by His Majesty the King on various occasions and approved by His Majesty and sent by His Majesty's Principal Private Secretary to the NESDB on November 29, 1999

---

๘๘

อันนี้เคยบอกกว่า ความทอเที่ยงนี้ไม่ได้หมายความว่า  
ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง  
จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป  
แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความทอเที่ยงพอสมควร  
บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้  
แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

๙๙

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐





## หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

**ก**ารพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

## ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มันหลักพิจารณาอยู่ ๕ ส่วน ดังนี้

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบน ทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. **ดำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย  
๓ คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

- **ความพอประมาณ** หมายถึง **ความพอดี** ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๔. **เจื่อนไซ** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- *เจื่อนไซความรู้* ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในชั้นปฏิบัติ

- *เจื่อนไซคุณธรรม* ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

**๕. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ**  
จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้  
คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการ  
เปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม  
สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี



ถ้าไม่มีเศรษฐกิจท่องเที่ยว เวลาไต่ดั้น...  
 จะทั้งหมด จะทำอย่างไร, ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าที่ต้องแยกไป.  
 ...หากมีเศรษฐกิจท่องเที่ยวแบบไม่เต็มที  
 ถ้าเรามีเครื่องบินไต่ ก็ใช้ปืนไต่  
 หรือถ้าชั้นโบราณกว่า มีลึงค์ดูเทียบ  
 คือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ.  
 ...ฉะนั้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวนี้ ก็มีเป็นขึ้นมา  
 แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจท่องเที่ยวนี้  
 ให้ท่องเที่ยวเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้.  
 จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน.  
 .....ท่องเที่ยวในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้.

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒



## Sufficiency Economy

**“S**ufficiency Economy” is a philosophy bestowed by His Majesty the King to his subjects through royal remarks on many occasions over the past three decades. The philosophy provides guidance on appropriate conduct covering numerous aspects of life. After the economic crisis in 1997, His Majesty reiterated and expanded on the “Sufficiency Economy” in remarks made in December 1997 and 1998. The philosophy points the way for recovery that will lead to a more resilient and sustainable economy, better able to meet the challenges arising from globalization and other changes.

## Philosophy of the “Sufficiency Economy”

“**Sufficiency Economy**” is a philosophy that stresses **the middle path** as an overriding principle for appropriate conduct by the populace at all levels. This applies to conduct starting from the level of the families, communities, as well as the level of nation in development and administration so as to modernize in line with the forces of globalization. “Sufficiency” means moderation, reasonableness, and the need of self-immunity for sufficient protection from impact arising from internal and external changes. To achieve this, an application of knowledge with due consideration and prudence is essential. In particular

great care is needed in the utilization of theories and methodologies for planning and implementation in every step. At the same time, it is essential to strengthen the moral fibre of the nation, so that everyone, particularly public officials, academics, businessmen at all levels, adheres first and foremost to the principles of honesty and integrity. In addition, a way of life based on patience, perseverance, diligence, wisdom and prudence is indispensable to create balance and be able to cope appropriately with critical challenges arising from extensive and rapid socioeconomic, environmental, and cultural changes in the world.”

---

Unofficial translation. A working definition compiled from remarks made by His Majesty the King on various occasions and approved by His Majesty and sent by His Majesty's Principal Private Secretary to the NESDB on November 29, 1999

---

“

อันนี้เคยบอกว่า ความทอเที่ยงนี้ไม่ได้หมายความว่า  
ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง  
จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป

แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความทอเที่ยงพอสมควร  
บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้  
แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก

”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐





## หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

**ก**ารพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

## ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มันหลักพิจารณาอยู่ ๕ ส่วน ดังนี้

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบน ทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. **ดำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย  
๓ คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

- **ความพอประมาณ** หมายถึง **ความพอดี** ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
- **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๔. **เจื่อนไซ** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- *เจื่อนไซความรู้* ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
- *เจื่อนไซคุณธรรม* ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

**๕. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ**  
จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้  
คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการ  
เปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม  
สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี



ถ้าไม่มีเศรษฐกิจท่องเที่ยว เวลาไต่ดั้น...  
 จะทั้งหมด จะทำอย่างไร, ที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าที่ต้องแยกไป.  
 ...หากมีเศรษฐกิจท่องเที่ยวแบบไม่เต็มที  
 ถ้าเรามีเครื่องบินไต่ ก็ใช้ปืนไต่  
 หรือถ้าชั้นโบราณกว่า มีลึงจืดเทียบ  
 คือมีทางที่จะแก้ปัญหาลมอ.  
 ...ฉะนั้นเศรษฐกิจท่องเที่ยวนี้ ก็มีเป็นขึ้นมา  
 แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจท่องเที่ยวนี้  
 ให้ท่องเที่ยวเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้.  
 จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน.  
 .....ท่องเที่ยวในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้.

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒





## เศรษฐกิจพอเพียงกับ ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

**1** เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่า  
ทฤษฎีใหม่ โดยที่ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด  
ที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่  
ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่  
หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนา  
ภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้  
หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม  
เฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือ  
แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้



**ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑** ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการชุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุม ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้ เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือ การที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กร ต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะ รวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและ ส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจ นั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง



เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

*ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่  
ขั้นที่ ๓ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจ  
สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัท  
ขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น*

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้  
จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยน  
ความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือ  
ร่วมมือกับพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง  
ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน  
องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง  
กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก  
ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ใบที่สุด

“

...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยที่อยู่ท้องถิ่น

มีความสงบและทำงานตั้งอธิษฐาน ตั้งปณิธาน

ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบที่อยู่ท้องถิ่น

ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความที่อยู่ท้องถิ่น มีความสงบ

เปรียบเทียบกับประเทศอื่นว่า ถ้าเรารักษาความที่อยู่ท้องถิ่นนี้ได้

เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...

ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดและมีอิทธิพล

มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน

ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ซอย้ำทอควร

ที่อยู่ท้องถิ่น มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้

ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล

”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒



เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่า  
ทฤษฎีใหม่ โดยที่ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด  
ที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่  
ในขณะที่ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่  
หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนา  
ภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้  
หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม  
เฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือ  
แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้



**ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑** ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการชุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่ง ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุม ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้ เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือ การที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กร ต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะ รวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและ ส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจ นั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง



เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

*ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่*  
*ขั้นที่ ๓* ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจ  
สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัท  
ขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้  
จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยน  
ความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือ  
ร่วมมือกับพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง  
ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน  
องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง  
กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก  
ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ใบที่สุด

“

...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยที่อยู่ท้องถิ่น

มีความสงบและทำงานตั้งอธิษฐาน ตั้งปณิธาน

ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบที่อยู่ท้องถิ่น

ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความที่อยู่ท้องถิ่น มีความสงบ

เปรียบเทียบกับประเทศอื่นว่า ถ้าเรารักษาความที่อยู่ท้องถิ่นนี้ได้

เราก็จะยอดยิ่งยวดได้...

ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดและมีอิทธิพล

มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน

ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ซอย้ำทอควร

ที่อยู่ท้องถิ่น มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้

ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล

”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒





## การสร้างขบวนการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง

**ส** านักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ  
และสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอให้ริเริ่ม  
การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง  
เพื่อสานต่อความดีและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจาก  
การนำหลักปรัชญาฯ ไปใช้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเพื่อ  
จุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่  
การยอมรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทาง  
ปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง

“

...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น  
เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน  
ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา  
เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว  
จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป  
...การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ  
ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น  
ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว  
และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์

”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร  
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๓



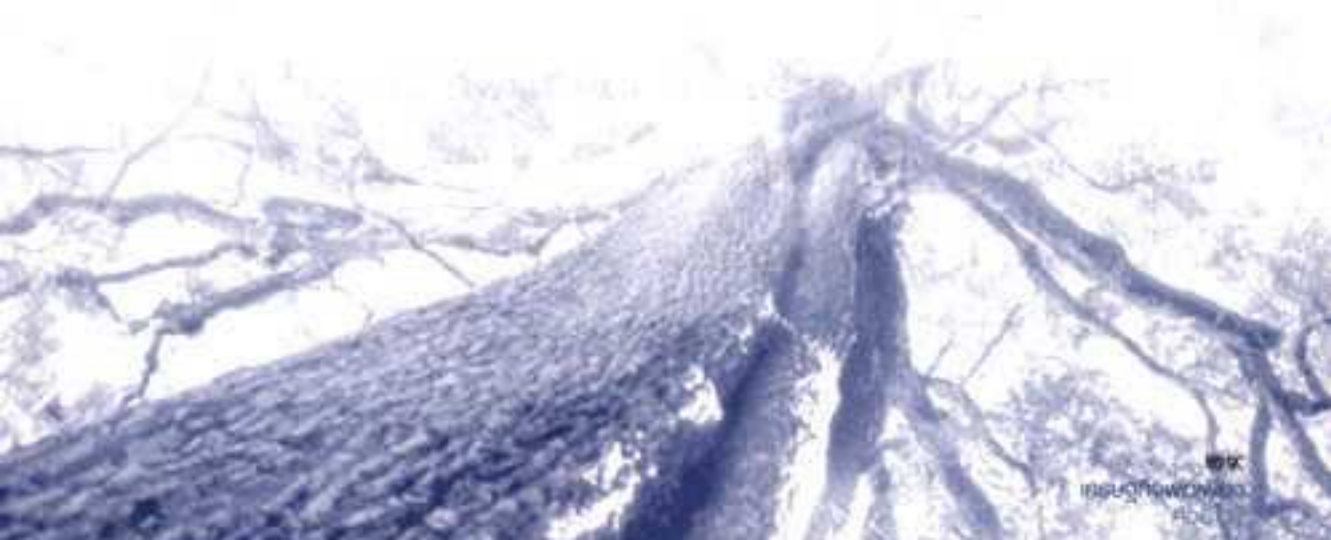
จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส  
ของพระองค์ นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา จะพบว่า  
พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่  
บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้  
การรู้จักความพอประมาณ การดำรงถึงความมีเหตุผล  
การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และทรงเตือนสติประชาชน  
คนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับ  
ขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรม  
เป็นกรอบในการดำรงชีวิตซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้จักกันภายใต้  
ชื่อว่า **เศรษฐกิจพอเพียง**

**สศช.** จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ  
มาร่วมกันกลั่นกรองพระราชดำรัสฯ สรุปเป็นนิยาม  
**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** และได้ัญเชิญมาเป็น  
ปรัชญานำทางในการจัดทำ **แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙**  
เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีความเข้าใจและนำไป  
ประกอบการดำเนินชีวิต

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลัก เพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ ให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิด เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทย ในทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์ของการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่ บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่างๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทย



การขับเคลื่อนจะเป็นในลักษณะเครือข่ายและระดมพลังจากทุกภาคส่วน แบ่งเป็น ๒ เครือข่ายสนับสนุนตามกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้น ได้แก่

(๑) เครือข่ายต้านประชาสังคมและชุมชน

(๒) เครือข่ายธุรกิจเอกชน

นอกจากนี้แล้วยังมีเครือข่ายสนับสนุนตามภารกิจ  
ได้แก่

(๑) เครือข่ายวิชาการ

(๒) เครือข่ายสร้างกระบวนการเรียนรู้

(๓) เครือข่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้แกนกลางขับเคลื่อนมี ๑ ระดับได้แก่ คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงใน สตช. ซึ่งจะเป็นหน่วยปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนและจะทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายผลการดำเนินงานเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา ครบรอบ ๘๐ พรรษา ในเดือนธันวาคม ๒๕๕๐